

[Uitgesproken door Marielle Hendriks, namens OPEN en Martine van Lier, namens FIM op 21 december 2022 in Amsterdam bij het aanbieden van de Uitvoeringsagenda Onderweg naar Faro en de Intentieverklaring Erfgoedveld onderweg naar Faro namens het brede erfgoedveld]

Geachte mevrouw Wolfensberger, beste collega's, erfgoedliefhebbers, professionals en medereizigers,

De Raad van Europa benadrukte met het Verdrag van Faro een ander perspectief op erfgoed. Veel Europese landen hebben de afgelopen decennia vooral geïnvesteerd in het erfgoed zelf en de kwaliteit van erfgoedzorg. Het Verdrag van Faro stelt de mens en de samenleving en hún relatie met erfgoed centraal. Want erfgoed is mensenwerk.

Onlangs, op 9 december dit jaar, sprak staatssecretaris Uslu de Huizingalezing uit, onder de mooie, vrij aan Martha Nussbaum ontleende titel *Cultuur geeft leven aan onze levens*.

Zij brak in de prachtige Huizingalezing een lans voor het belang van investeren in cultuur, dat toch zo langzamerhand buiten kijf moet staan – en buiten schot van bezuinigingsdrift moet blijven. Want, zo zegt de staatssecretaris, erfgoed, kunst en cultuur... zij vormen wie we zijn.

Wij blijven graag nog even in de buurt van de Huizingalezing waarin zij zegt: We zijn terughoudend in het uiten van trots op onze schrijvers, schilders, architecten, musici. Té terughoudend, als u het mij vraagt. Té terughoudend – want het zijn de kunsten, in de brede zin van het woord, die onze samenleving maken. We geven de cultuur echter lang niet altijd de liefde die haar zo toekomt. In woord en daad, in speech en geld.

Wij op onze beurt willen nu juist níet terughoudend zijn in het uiten van trots op onze erfgoedsector én op onze overheid over de manier waarop de [Uitvoeringsagenda Onderweg naar Faro](#) tot stand is gekomen. Daarom namen wij het initiatief tot een intentieverklaring vanuit het erfgoedveld. Beide documenten stralen de liefde uit die het erfgoed zo toekomt, en die de gemeenschappen als dragers van ons erfgoed zo toekomt. In woord en daad, in speech en geld.

De Rijkdienst voor het Cultureel Erfgoed richtte daarvoor een voorbeeldig participatietraject in, waarbij het brede erfgoedveld op basis van volledige gelijkwaardigheid betrokken werd. Het resultaat mogen wij namens alle betrokkenen partijen vandaag presenteren. Wij willen daarbij – ten overstaan

van u allen - onze complimenten uitspreken voor het initiatief om in co-creatie tot een Faro uitvoeringsagenda te komen.

Juist nu, in een turbulente transitieperiode, kan erfgoed een verbinder en wegwijzer zijn: vooruit met het verleden. Naar het verwezenlijken van circulariteit naar ethisch besef en bewustzijn van waarden, naar meerstemmige perspectieven die waardevolle vensters bieden op de wereld. Dat passen we al toe in de energietransitie, in participatie en dialoog, in de ontmoeting van culturen in een globaliserende wereld. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Verdrag van Faro over de Waarde van Cultureel Erfgoed voor de Samenleving dienen hierbij als richtinggevend kader.

Ja, wij zijn trots op iedereen die in de geest van het Verdrag van Faro zich actief, en samen met iedereen, inzet voor erfgoed in het belang van onze samenleving. Want, zoals staatssecretaris Uslu al zei in haar Huizingalezing: Erfgoed is dus niet iets om passief te ontvangen of te ondergaan. Het vraagt actieve scheppende handelingen. Erfgoed moet steeds opnieuw worden eigen gemaakt, anders verliest het zijn waarde.

Juist omdat erfgoed vraagt om actieve scheppende handelingen willen wij u even meenemen naar een kort filmpje, met een toelichtende tekst door de burgerinitiatiefnemer van 'Leefwerf de Biesbosch' in Dordrecht. Bekijk de film hier: <https://www.youtube.com/watch?v=toyeZwn2Pb0>

Zo sterk, dat de grondlegger van dit burgerinitiatief, die vijf jaar lang de helft van zijn tijd besteedde aan het verkrijgen van vertrouwen en medewerking van de gemeente, zegt dat hij vertrouwen heeft in de toekomst om dit project te vervolmaken, samen met omwonenden, onderwijs, bedrijfsleven, erfgoedvrijwilligers en de overheid.

Zo waar, zoals staatssecretaris Uslu zei: Elke creatieveling vindt inspiratie in de wereld om zich heen. Die creatieve kracht, die rijkdom aan ideeën, die moeten we de ruimte geven. [...]. Daarmee wordt het eigen. Is er herkenning. Wordt een gebouw een thuis. Krijgt een buurt een gevoel en identiteit.

Voordat wij overgaan naar het voorlezen en overhandigen van de [Intentieverklaring Erfgoedveld onderweg naar Faro](#) sluiten wij ons dan ook van harte aan bij Uslu, die zei: Alsjeblieft: niet uitsluiten, maar verwelkomen. Want cultuur is van iedereen.

Vrij naar Martha Nussbaum, hoogleraar ethiek en rechtsfilosofie, verwelkomen wij iedereen die zich inzet voor erfgoed met de boodschap: Probeer er niet alleen maar bij te horen, maar probeer een bemiddelaar te zijn van verstandige verandering. Dat is Faro denken pur sang.

Mevrouw Wolfensberger, wij bieden u graag, namens een enorme lijst ondertekenaars, ter ondersteuning van de Faro Uitvoeringsagenda de volgende intentieverklaring aan: *Erfgoedveld onderweg naar Faro*.

Die klinkt als volgt:

JA,

Wij stellen het belang van de samenleving, waarin mensen die zorgdragen voor cultureel erfgoed en cultureel erfgoed mee willen vormgeven, in ons werk centraal. De relatie van de mens en samenleving tot dit erfgoed is van ongekende waarde, zeker ook op ruimtelijk, sociaal, economisch en politiek vlak.

Erfgoed gaat over de waarden die wij met elkaar willen delen, bewaren en doorgeven én over wie wij als samenleving willen zijn. Dit is in lijn met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties en de Monitor Brede Welvaart.

Erfgoed is per definitie intergenerationeel. Het is een ankerpunt in een snel veranderende samenleving en dit vraagt om een permanent proces van herziening. Erfgoed kan de ontwikkeling die de samenleving doormaakt voorzien van een gedeeld idee van waar we vandaan komen en waar we heen willen gaan.

Wij geloven in de kracht van samenwerking tussen erfgoedgemeenschappen, burgerinitiatieven, erfgoedvrijwilligers, erfgoedinstellingen, bedrijfsleven en overheden. Wij werken daarom volgens de kernwaarden van de Uitvoeringsagenda Faro Nederland deel I:

- **Samenwerking in de volle breedte**

We maken een stap naar erfgoedparticipatie waarbij zeggenschap met elkaar gedeeld wordt, zodat iedereen erbij hoort en verantwoordelijk kan zijn. We

zetten ons in om zoveel mogelijk mensen te bereiken en te ondersteunen. Dit stimuleren we door drempels weg te nemen en ruimte te geven voor gedeeld zeggenschap. Meedoen, door mee te bepalen en mee verantwoordelijkheid te dragen.

- **Open houding voor verschillende erfgoedopvattingen**

Erfgoedopvattingen zijn continu in beweging. We geven daarvoor ruimte, kijken verder dan het huidige, gedefinieerde erfgoed en verrijken de sector met meerstemmigheid, waarbij we dat wat gemeenschappen als cultureel erfgoed beschouwen, omarmen.

- **Erfgoed midden in de samenleving**

Cultureel erfgoed komt overal in naar voren. Het maakt onlosmakelijk deel uit van ieders leefomgeving en culturele geschiedenis. In lijn met de Monitor Brede Welvaart zetten we ons in om verbindingen tussen erfgoed en domeinen als leefbaarheid, sociale cohesie, integratie, welzijn, gezondheid en arbeidsparticipatie te versterken.

Met iedereen die zich inzet voor erfgoed zorgen we samen voor de dragers van herinneringen, identiteiten en toekomstperspectieven in ons land: ons gezamenlijke cultureel erfgoed.

Als dank voor uw inzet bieden wij u graag namens de erfgoedsector een ticket aan naar Faro:

